

Liikmeõiguste teostamisest mittetulundusühingus

European Spatial Data Research

I. EuroSDR eesmärgid ja töökord

Euroopa Ruumiandmete Rakendusuringute Ühing ehk European Spatial Data Research (edaspidi *EuroSDR*) on mittetulundusühing, mis asutati rahvusvahelise kokkuleppe alusel 1953. aastal Pariisis. EuroSDR liikmeteks on asutajaliikmed, lihtliikmed ja assotsieerunud liikmed. Lihtliikmeks saab olla Euroopa Nõukogu liikmesriigi asutus või organisatsioon, mis vastutab oma riigis topograafilise informatsiooni ja maainfo eest või selle riigi asutus ja/või organisatsioon, mis tegeleb ruumiandmete uuringutega või sellealase hariduse andmisega (Eestist on EuroSDR liikmeks ka Tartu Ülikool).

II. Eesti liikmelisus EuroSDR-s

Eesti astus EuroSDR liikmeks veebruaris 2019. Selleks andis Vabariigi Valitsus eelnevalt 09.11.2018 korralduse „Rahvusvahelises mittetulundusühingus EuroSDR riigi liikmeõiguste teostaja määramine ja volituse andmine“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/313112018005>), millega määrati riigi liikmeõiguste teostajaks rahvusvahelises mittetulundusühingus EuroSDR Keskkonnaministeerium ning volitati Keskkonnaministeeriumi esitama ühingu liikmeks astumise teade vastavalt ühingu põhikirjale.

Keskkonnaministeerium esitas ühingu liikmeks astumise avalduse 31.01.2019 ning määras keskkonnaministri 18.01.2019 käskkirjaga nr 1-2/19/22 riigi liikmeõigusi teostama Maa-ameti, kuna Eesti riiklike ruumiandmete ajakohasus, kättesaadavus ja kasutuslihtsus on Maa-ameti vastutusalas. Eestit esindab peavolinikuna (Prime Delegate) Maa-ameti peadirektor Tambet Tiits ning teise volinikuna (Delegate) Maa-ameti peadirektori asetäitja Artu Ellmann.

III. 2023. aasta–2024. aasta 1. poolaasta tegevused ja liikmelisuse jätkamise vajalikkus

Jaanuaris 2023 võõrustas Maa-amet Tallinnas GeoE3 (Geospatially Enabled Ecosystem for Europe) projekti töörühma. Tegemist on rahvusvahelise projektiga, mille eesmärk on parandada ruumiandmete piirideülest koostoimet ning hoogustada Euroopa Majanduspiirkonna ruumiandmete laialdasemat kasutuselevõttu meil ja mujal. Maa-ameti projektis osalemine sai teoks tänu EuroSDR liikmesusele.

2.–3. märtsil 2023 korraldas Soome Maamõõduamet (NLS) koostöös Maa-ametiga Helsingis targa linna tehnoloogiate häkatoni. Üritus oli seotud GeoE3 projektiga ning eesmärk oli uusi OGC API teenusstandardeid kasutades leida rakendust projekti raames loodud teenuste kaudu kättesaadavaks tehtud piiriülestele ruumiandmetele. Üritus viidi läbi hübriidvormis, mis tähendas, et osalejad said kaasa lüüa kas Helsingis Maria01 *start-up*-linnakus või veebi vahendusel. Maa-ametist osales kaks tiime abistavat mentorit: üks andmete valdkonnas, GIS-tarkvara ja API-de kasutamises, teine juhendas tiime kasutajakogemuse ja ärimudeli mõtestamisel, üks Maa-ameti töötaja osales žüriis ja veel üks võttis häkatonist osa.

24.–26. mail 2023 toimus Tallinnas EuroSDR konverents ja juhtrühma (Board of Delegates) koosolek, mille korraldajaks oli Maa-amet.

7.–8. septembril 2023 toimus Amsterdavis projektiga GEOE3 seotud *workshop*, millest võttis osa kaks geoinformaatika osakonna töötajat. Lisaks töötubades osalemisele saadi ülevaade projekti tegevustest.

26.–27. septembril 2023 toimunud veebiseminaril „Joint workshop on Artificial Intelligence for NMCAs“ oli esindatud ka Maa-amet. Tegemist oli kolmanda selleteemalise seminariga, mille teemaks oli tehisintellekt ja riiklikud kaardistamis- ja katastriorganisatsioonid (NMCA). Seminar toimus koostöös EuroGeographics'iga.

4.–6. oktoobril 2023 osales peadirektori asetäitja geomaatika alal Eesti delegaadina Gävles EuroSDR juhtrühma 143. töökoosolekul.

Eraldi võiks välja tuua 13. novembril 2023 EuroSDR, Stuttgardi Ülikooli ja Fondazione Bruno Kessleri koostöös toimunud virtuaalse *workshopi* „LOD2 Building Model Generation“, kus pidas organisatsiooni liikmetes suurt ja positiivset vastukaja leidnud ettekande Maa-ameti geoinformaatika osakonna geoinfosüsteemide büroo peaspetsialist Andres Kasekamp, kes rääkis LOD2-hoonete tootmisprotsessist, tulevikuideedest ja jagas erinevate tarkvarade kasutajakogemust ning puudutas ka muid 3D-objekte (vegetatsioon, sillad, võrkmodelid). Sellel *workshopil* esines mh ka Emmanuel Séguin Prantsusmaa Maa-ametist (IGN), kellega on Maa-amet nüüd pikemalt suhelnud spetsiifilise tarkvara kasutamises osas. Hr Séguin jagas selle tarkvara osas *know-how*-d, mida oleks olnud väga keeruline, kui mitte võimatu, muul moel saada.

16.–17. jaanuaril 2024 toimunud geoandmete leitavuse *workshopist* „Geodata discoverability“ võttis osa ka Maa-ameti esindaja. Töötoa eesmärk oli jõuda ühisele arusaamale sellest, mida andmete leitavuse all tänapäeval mõeldakse, kuidas seda leidmise protsessi rohkem põimida rakenduste arendamise ja andmete kasutamisega ja kuidas saavad sellest protsessist aru riiklikud ja eraorganisatsioonid.

18. jaanuaril 2024 osalesid Maa-ameti esindajad virtuaalsel seminaril, kus tutvustati EuroSD liikmetele projekti GEOE3 ja kasu, mida GEOE3-platvorm võib organisatsioonile tuua ja kuidas saab platvormiga liituda.

24.–25. jaanuaril 2024 toimus Madridis projekti GEOE3 projekti lõpetamine ja kokkuvõtete tegemine. Maa-ametist osalesid geoinformaatika osakonna geoinfosüsteemide büroo ja ruumiandmeteenuste büroo töötajad, kes on projekti mitme aasta vältel tööga panustanud. Lõpuüritusel esindasid lähetatavad Maa-ameti huve projekti kokkuvõtte tegemisel, andsid tagasisidet projekti lõppraportile ja tõid teadmised projekti tulemustest, järeldustest ja edasistest võimalustest Maa-ametis.

22.–24. mail 2024 Hollandis Zwolles toimunud EuroSDR juhtrühma 144. koosolekul osales delegaadina Maa-ameti peadirektor Tambet Tiits.

EuroSDR korraldab oma liikmetele erinevatel teemadel arvukalt veebitöötubasid, -koolitusi jm, millel osalevad Maa-ameti töötajad.

Üritused on vaid osa Maa-ameti tegevusest organisatsioonis ja sellest saadavast kasust. Suure osa moodustab organisatsiooni liikmete regulaarne suhtlemine ja vajaduspõhised konsultatsioonid nii EuroSDR sees tervikuna kui selle üksikliikmete vahel, tänu millele saab

Maa-amet teha otsuseid ja hankida riist- ja tarkvara, ning arendustegevus. Selline koostöö on olnud viljakas. Ühe näitena võib tuua 3D-andmete tootmise ja arendamise Maa-ametis, mille loomine oleks ilma EuroSDR liikmelisuseta (just regulaarse suhtluse ja koostöö osas) olnud väga keeruline. 3D-andmed (Geo3D) hõlmab endas nii olemasolevate andmete parema kasutuse kui ka uute kolmemõõtmeliste andmestike loomise.

EuroSDR töö on korraldatud viie komisjoni kaudu, mis tegelevad vastavalt andmehõive ja andmete kogumisega; andmetöötuse ja modelleerimisega; tootmisprotsesside ja informatsiooni kasutamisega; töökorralduse ja ärimudelite ning haridustööga. Igas valdkonnas korraldatakse üleeuroopalisi uuringuid konkreetsete teemade süvaanalüüsiks.

EuroSDR komisjonides käsitletakse Maa-ameti jaoks olulisi teemasid:

- maakatastri süsteeme (infosüsteemide ülesehitus, teenused);
- INSPIRE direktiivi (elektrooniliste teenuste arendamine);
- aeropildistamise ja laserskaneerimise andmete laialdasemat kasutamist;
- kaugseire andmete (Euroopa Kosmoseagentuuri Sentinel satelliitidelt) kasutamist; ruumiandmete efektiivsemat kogumist;
- uute toodete väljatöötamist jms.

Kõigis ülalmainitud valdkondades lasub Maa-ametil kohustus toota riiklikke ruumiandmeid, arendada uusi teenuseid ja teha need kättesaadavaks. Samuti vajab uurimist Maa-ameti kogutavate ning töödeldavate ruumiandmete kasutatavus ministeeriumite tööülesannete täitmise tagamiseks.

Konkreetses komisjonide teemagruppides osalemise võimalus ja vajadus on muutuv sõltuvalt hetkeolukorrast ruumiandmete tootmisel ja haldamisel Eestis.

EuroSDR uurimisrühmade töö on Maa-ameti jaoks eriti väärtuslik, kuna see keskendub riiklike organisatsioonide vajadustele ja võimalustele. Selle tulemusel on võimalik minimeerida ebasoodsaid otsuseid andmetöötuse tarkvara valikul või teenuste arendamisel ning see säästab aega, inimressursi ja riiklikke vahendeid.

EuroSDR liikmeks olemine annab võimaluse käsitleda ja rõhutada teemasid ja probleeme, mis on relevantssed meie ees seisvate ülesannete lahendamisel. Suhtlus EuroSDR-i liikmete vahel on regulaarne ja pidev.

Näitena võib tuua koostöö EuroSDR sees EuroSDR Põhjamaade liikmesorganisatsioonidega, tänu millele sai võimalikuks Maa-ameti osalemine GeoE3 projektis (A Geospatially enabled Ecosystem for Europe). 2023. lõpus lõppenud projekti peamine eesmärk oli parandada ruumiandmete piirideülest koostoimet ning hoogustada Euroopa Majanduspiirkonna ruumiandmete laialdasemat kasutuselevõttu meil ja mujal. Projekti eesotsas on Soome Maamõõduamet, kuid ruumiandmete ja tööga panustasid aktiivselt paljud asutused eri riikidest: Eesti, Norra, Hispaania ja Madalmaade riiklikud maamõõduametid ning OGC (Open Geospatial Consortium). Maa-ameti ruumiandmete ja geoinformaatika osakonna töötajad osalesid kuni projekti lõpuni regulaarselt töörühma koosolekutel nii kohapeal kui

veebi vahendusel. Muude tegevuste kõrval korraldas Soome Maamõõduamet (NLS) koostöös Maa-ametiga 2024. aasta jaanuaris Helsingis projekto GeoE3 raames targa linna tehnoloogiate häkatoni, mille eesmärk oli uusi OGC API teenusstandardeid kasutades leida rakendust projekti raames loodud teenuste kaudu kättesaadavaks tehtud piiriülestele ruumiandmetele.

ÜRO globaalne ruumiandmete haldamise komitee UN-GGIM võttis oma 10. istungjärgul augustis 2020 vastu tõhusa maahaldamise raamistiku (Framework for Effective Land Administration, FELA), mida erinevad ÜRO liikmesriigid praegu kasutusele võtavad. EuroSDR algatas koostöös Euroopa kaardistus-, kinnistus- ja katastriametite assotsiatsiooni EuroGeographics'i (Maa-amet on ka selle organisatsiooni liige) ning ÜRO maahalduse ja maakorralduse ekspertrühmaga (EG-LAM) 2022. aasta 1. mail alanud ja 30. aprillil 2024 lõppenud projekti „The Effective Land Administration Framework“, mille eesmärgiks on tõsta teadlikkust tõhusa maahalduse mõjudest ja eelistest ning jagada FELA-ga seotud teadmisi ning kogemusi. See koostöö võimaldab kasutada riiklike kaardistus-, kinnistus- ja katastriametite jt riigiasutuste, ülikoolide, uurimisinstituutide ja eraettevõtete vahelist sünergia. EuroSDR ja UN-GGIM viisid koostöös läbi uuringu, milles osales 21 Euroopa riiki, kes on EuroSDR, UN-GGIM Europe'i ja/või FIG-i (International Federation of Surveyors) liikmed. Need riigid on: Austria, Belgia, Bosnia ja Hertsegoviina, Bulgaaria, Küpros, Tšehhi Vabariik, Taani, Inglismaa ja Wales, Eesti, Soome, Saksamaa, Itaalia, Läti, Luksemburg, Holland, Portugal, Šotimaa, Sloveenia, Hispaania, Rootsi, Šveits. Selles projektis osalemine tõi Maa-ameti Singapuri Maa-ameti (Singapore Land Authority) huviorbiiti. Singapuri kolleegide jaoks oli valiku tegemisel oluline tõik, et projektis osalev Maa-amet on EuroSDR-i liige ja esindab Eestit ka UN-GGIM-i Euroopa alamkomitees UN-GGIM:Europe. Nende delegatsioon eesotsas tegevjuhi Colin Low'ga külastas Maa-ametit 24. ja 26. aprillil 2024. Kahepäevasel kohtumisel tutvustasid mõlema asutuse esindajad geomaatika valdkonna viimaseid arenguid ja tulevikuväljavaateid ning arutlesid võimaliku koostöö üle ruumiandmete innovatsiooni ja maade haldamisega seotud küsimustes. Maa-ameti peadirektor Tambet Tiits ja Colin Low allkirjastasid vastastikuse mõistmise memorandumid.

Arvestada tuleks sedagi, et Eesti ruumiandmetega seotud investeeringud uutesse tehnoloogiatesse ja infosüsteemide arendustesse ulatuvad pea igal aastal sadadesse tuhandetesse eurodesse, mistõttu on oluline olla kursis selles valdkonnas mujal maailmas toimuvaga ja võimaluse korral arengut ka suunata. Ja selleks annab võimaluse just EuroSDR liikmelisus.

Maa-amet on uuendamas olulisi seadmeid (mh aerokaamera, lidar), tänu liikmelisusele saame kasutada sellekohast EuroSDR liikmesorganisatsioonide ja assotsieerunud liikmete (nt firma RIEGL, kes on maailma juhtivaid laserskannerite jms riistvara tootjaid) infot ja kogemusi, millele meil muidu puuduks juurdepääs.

EuroSDR liikmelisusest saab kasu ühiskond tervikuna, sest liikmeksolek annab Eesti spetsialistidele olulise võimaluse osaleda ruumiandmetega seotud rakendusuuringutes ja arendustegevuses ning tõsta esile Eesti jaoks olulisi ruumiandmetega seotud teemasid. Selle tulemusel on võimalik ruumiandmete valdkonda efektiivsemalt ja edukamalt arendada.

Suure osa EuroSDR-s käsitletavate teemade uurimiseks iseseisvalt ei ole Eestil piisavalt inimesi ega raha, samas tuleb Eestil osaleda Euroopa Liidu elukeskkonda mõjutavate strateegiate ja poliitikate kujundamisel ning ruumiandmete valdkonna arendamisel. Seega on osalemine EuroSDR-i tegevuses oluline ja vajalik nii riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil.

Liikmemaksu suurus ei ole alates 2007. aastast muutunud. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium tasus märtsis 2024. a liikmemaksu 4000 eurot. Põhimäärusest tulenevalt on volinikel õigus teatud aja möödudes liikmemaksu suurus ümber vaadata ning uue liikmemaksu suurus tuleb sellisel juhul liikmetele teatavaks teha hiljemalt 31. oktoobril liikmemaksu kehtima hakkamise aastale eelneval aastal. 22.–24. mail 2024 Hollandis Zwolles toimunud EuroSDR-i juhtrühma 144. koosolekul, kus osales Eesti delegaadina ka Maa-ameti peadirektor Tambet Tiits, otsustati, et alates 2025. aastast tõuseb liikmemaks 20%.